

[Ministeren for offentlige arbejder.]

nemlig det, at anlægsmyndigheden eller eksproprianten selv kan bestemme, hvorledes projektet skal gennemføres. I andre tilfælde er det i lovgivningen bestemt, at projektet skal undergives en prøvelse for en særlig kommission el. lign. Dette gælder således for de fleste statsekspropriationers vedkommende, idet hele denne ordning har sin oprindelse i jernbaneforordningen af 5. marts 1845. Det forekommer mig ganske interessant at se, at betænkningen herom siger (side 24), at uanset de herom gældende reglers høje alder — snart 120 år — finder kommissionen denne behandlingsform rigtig og vel stemmende med moderne forvaltningsretlige principper. På dette punkt indeholder lovforslaget derfor ingen principielle ændringer i forhold til det bestående.

Med hensyn til erstatningsspørgsmålenes behandling er udgangspunktet for en undersøgelse af reglerne herom grundlovens § 73, stk. 3, der foreskriver, at ethvert spørgsmål om en ekspropriationserstatnings størrelse kan indbringes for domstolene. Det nye i denne bestemmelse er jo, at domstolene nu skal foretage en fuldstændig prøvelse af erstatningen, medens domstolene før grundlovsændringen ifølge praksis ikke tog stilling til den konkrete værdiudmåling, men alene prøvede, om de rigtige vurderingsprincipper var fulgt. I tilslutning til denne ændring bestemmes, at der kan oprettes særlige domstole til bestridelse af denne opgave, og grundlovskravet indebærer derfor ikke, at det skal være de ordinære domstole, der skal varetage opgaven.

Kommissionens resultat — og det er dette, der er grundlaget for de pågældende regler i det foreliggende lovudkast — er, at domstolenes virksomhed i ekspropriationssager skal være af efterprøvende, kontrollerende karakter. Det vil sige, der skal være en administrativ beslutning om et ekspropriationserstatningsspørgsmål, før domstolene kommer ind i billedet. Denne domstolsprøvelse bør efter kommissionens opfattelse som nu ske for de almindelige domstole og ikke for særdomstole. Endvidere er kommissionen nået til det resultat, at der altid bør være adgang til to administrative prøvelser af et erstatningsspørgs-

mål, før dette kan indbringes til prøvelse for domstolene.

Efter dette system bliver der da mulighed for først to administrative prøvelser. Lovforslaget lader disse foretage af to forskellige kommissioner. Dernæst kan der ske en prøvelse i to instanser for de almindelige domstole, nemlig for landsret og højesteret. Under sagens behandling for domstolene kan der endvidere udmeldes syns- og skønsmænd til undersøgelse og bedømmelse af sagen til vejledning for domstolene.

Man kan da med nogen ret spørge, om der ikke herved bliver adgang til for mange prøvelsesmuligheder. Der vindes i og for sig intet ved at prøve en sag igen og igen. Man skal derimod sørge for, at de prøvelser, som skal foretages, hver for sig bliver så grundige og gode som muligt. Når jeg alligevel deler kommissionens opfattelse på dette punkt, er det, fordi den administrative prøvelse og den eventuelle domstolsprøvelse betragtes som to ganske forskellige og uafhængige prøvelsessystemer. Den administrative er den ordinære, domstolsprøvelsen er ekstraordinær prøvelsesmulighed, som der almindeligvis ikke skulle være anvendelse for. Ud fra denne betragtning har jeg derfor ment at kunne gå ind for kommissionsforslaget også på dette punkt.

Lovforslaget er ledsaget af udførlige bemærkninger til hver paragraf, og jeg skal derfor ikke her kommentere lovforslaget i enkeltheder, men jeg vil indskrænke mig til de fremførte principielle betragtninger om lovforslagets hovedlinjer og til følgende mere almindelige bemærkninger om min stilling til punkter, der har været genstand for særlig debat.

Som det fremgår af kommissionsbetænkningen, har der på enkelte punkter været uenighed i kommissionen. Lovforslaget følger på disse punkter kommissionens flertal.

Jeg er imidlertid indstillet på under lovforslagets behandling her i det høje ting at drøfte disse punkter nærmere.

I tiden siden kommissionsbetænkningens afgivelse har ministeriet modtaget visse udtalelser fra forskellige organisationer. De bemærkninger, som De danske Grundejeres Landsorganisation har fremsat, foreligger trykt, og jeg er underrettet om, at de er omdelt til det høje tings medlemmer. De øvrige udtalelser er jeg villig til at frem-